

ביאור מהרש"א

מסכת פסחים

פרק האשה

פז. – צב.

July 13, 2004

© Yechezkel Folger 2004

מפתח

דף פז.....	3
תד"ה כאן ברדופה	3
רש"י ד"ה מצאתי כתוב בהגה"ה	4
דף פח.....	5
תד"ה וכולן ששחטו.....	5
תד"ה לישא שפחה אינו יכול	6
דף פח:.....	9
תד"ה כופין את רבו.....	9
תד"ה במלך.....	10
דף פט.....	11
תד"ה ונייתי מותר.....	11
תד"ה הני מילי בדיעבד	15
תד"ה אלא אי אמרת דלא אמנינהו	17
דף פט:.....	19
תד"ה ומאחר דלא	19
דף צ.....	20
גמרא בעצים לצלייתו כ"ע ל"פ דכיון דתקנתא דפסח	20
דף צ:.....	22
תד"ה עד שיכלו.....	22
תד"ה בשמיני פשיטא.....	23
דף צא.....	25
תד"ה עשרה ואין יכולין לאוכלו.....	25
דף צא:.....	26
תד"ה איש ולא קטן.....	26
תד"ה איש זוכה ואין קטן זוכה.....	28
תד"ה ר' שמעון נמי סבר לה כר' יוסי	30
דף צב.....	32
רש"י ד"ה אין מביאין	32
רש"י ד"ה מצורע שטבל וד"ה יבא עשה.....	33
תד"ה גבי פסח לא העמידו דבריהם.....	35
תד"ה טבול יום.....	36

דף פז.

תד"ה כאן ברדופה

רגל שני אחר חופתה	רגל ראשון אחר חופתה	אחר חופתה עוד לפני רגל ראשון	
ספק אם הולכת (רגל שני לחופתה והליכתה) <i>כזמן שהיא בבית בעלה תאכל משל בעל</i>	הלכה	לא הלכה	משנה רישא
ספק אם הולכת (רגל שני לחופתה וראשון להליכתה) <i>תאכל במקום שהיא רוצה</i>	לא הלכה	לא הלכה	משנה סיפא שיטה א'
	ספק אם הולכת (רגל ראשון לחופתה והליכתה) <i>הלכה רגל ראשון לעשות בבית אביה תאכל במקום שהיא רוצה</i>	הלכה	משנה סיפא שיטת אי נמי
	וודאי תלך דרדופה היא (רגל ראשון לחופתה והליכתה) <i>רגל ראשון אוכלת משל אביה</i>	לא הלכה	ברייתא רישא
ספק אם הולכת (רגל שני לחופתה וראשון להליכתה) <i>מכאן ואילך רוצה וכו'</i>	לא הלכה	לא הלכה	ברייתא סיפא

- 1) The table sets out the *שיטות* of תוספות on the משנה and the ברייתא
- 2) מהרש"א
 - a) ברייתא סיפא of the תוספות could also have set out
 - i) along the line of *שיטת אי נמי* for the סיפא of the משנה

רש"י ד"ה מצאתי כתוב בהגה"ה

1) גמרא

- a) עזי' יותם אחז חזקי' said נביאות during the rules of הושע
- b) there is no נביא that didn't terminate four kings
- c) ר' יוחנן
 - i) all said נביאות in the same period

2) רש"י

- a) a פסוק teaches that עמוס said נביאות during the reign of עזיה
- b) but he also said נביאות during the leadership of יותם
 - i) when his father עזי' was a מצורע

3) מהרש"ל

- a) עמוס also said נביאות during the reigns of אחז and חזקי'

4) מהרש"א

- a) קשיא
 - i) מהרש"ל has no proof for this
 - (1) ר' יוחנן means only that they all said נביאות at one common point
 - (a) meaning during the reign of עזי'
 - (2) and
 - (a) when the גמרא says each נביא affected four kings
 - (b) The גמרא doesn't mean this precisely
 - (c) Because we know there are many נביאים who didn't overlap four kings

דף פח.

תד"ה וכולן ששחטו

1) גמרא

a) ברייתא א'

- i) he can do שחיטה for his children who are קטנים even if they protest
- ii) he can do שחיטה for his wife and adult children only מדעתן
 - (1) this includes also a סתם case where they don't protest

b) ברייתא ב'

- i) and all of them
 - (1) if they did שחיטה on their own and the רב also did שחיטה for them
 - (2) they need to use the קרבן that the רב brought
- ii) except for his wife and similar persons who use their own
 - (1) because their bringing their own קרבן counts as a protest

2) תוספות (as explained by מהרש"א)

a) "and all of them" refers to his children קטנים

- i) although this is a פשיטא because they can't use their own קרבן
 - (1) even if they protest outright
- ii) still their case is brought
 - (1) since we anyway need to teach for the wife and adult children
- iii) that to bring their own קרבן counts as a protest

תד"ה לישא שפחה אינו יכול

3) גמרא

- a) חציו עבד וחציו בן חורין
 - i) Because of the לא יהי' קדש of לא תעשה
 - (1) He can't marry a בת חורין because of his עבדות
 - (2) And he can't marry a שפחה because of his aspect as a בן חורין
- b) So we force his master to free him
 - i) So that he can engage in פרי' ורבי'
 - ii) That is a great מצוה
 - (1) שנאמר לא תהו בראה אלא לשבת יצרה

4) תוספות (as explained by מהרש"א)

- a) קשיא
 - i) but the פרו ורבו of עשה applies to his aspect of בן חורין
 - ii) And since for him the only way to be מקיים this עשה is to marry a שפחה
 - iii) Shouldn't this עשה be דוחה the לא תעשה of לא יהי' קדש
- b) תירוצ'
 - i) but a שפחה can't marry him
 - ii) Because even assuming that פרו ורבו applies to her too
 - iii) She can be מקיים the מצוה with an עבד
 - (1) without having to rely on לא תעשה
 - (2) because she is a full שפחה and has no aspect of חירות
 - (3) so for her to marry an עבד raises no issue of לא יהי' קדש
- c) קשיא
 - i) a ממזרת can marry both an עבד and a חרורי who is a freed slave
 - ii) the person who is חציו עבד and חציו בן חורין
 - (1) was originally a full עבד until half of him was freed
 - (2) so his aspect of חירות is חרורי
 - iii) so why can't he marry a ממזרת
- d) תירוצ'
 - i) part 1
 - (1) first analyze whether there would be קידושין for the ממזרת
 - (2) certainly no קידושין can flow to a ממזרת from

- (a) a full עבד
- (b) Or from the half of עבד הציו that's an עבד
- (3) we don't know
 - (a) whether קידושין can flow from his חרורי half
 - (i) The same as for every full חרורי with a ממזרת
 - (b) Or whether the fact that he's half עבד interferes with קידושין
- ii) part 2
 - (1) if there is קידושין to the חרורי half
 - (a) then
 - (i) as against the עבדות half
 - (ii) the ממזרת counts as an איש אשת אחר married to another
 - (2) if there is no קידושין to the חרורי half
 - (a) then his relations with the ממזרת would be בעילת זנות
- 5) מהרש"א
 - a) מסכת גיטין in קשיא follows up with this תוספת
 - i) קשיא
 - (1) we've already established that there is no קידושין
 - (a) when a ממזר marries a full שפחה
 - (b) Yet we're not concerned about בעילת זנות
 - (2) Besides
 - (a) our גמרא says for חורין בן חרורי
 - (b) that only his חורין בן aspect blocks him from marrying a שפחה
 - (c) Implying that if this weren't an issue
 - (i) We wouldn't be concerned with בעילת זנות
- 6) Returning to תוספות
 - a) קשיא
 - i) a freed חרורי can marry a נתינה
 - ii) Since a שפחה can marry even a ממזר
 - (1) Presumably she can also marry a נתין
 - (2) and it follows that an עבד can marry a נתינה
 - iii) So that both aspects of the חורין בן חרורי can marry a נתינה
 - iv) So why not tell him to marry a נתינה
 - b) תירוץ

- i) maybe a שפחה can marry a ממזר but not a נתין
- c) קשיא
 - i) יבמות in גמרא says that
 - (1) a נתונה that is אסור to a ישראל still encourages him to marry her
 - (2) because their sons
 - (a) although they will be נתינים of inferior status
 - (b) can by marrying שפחות clear up the status of their own children
 - (i) meaning the grandchildren of the ישראל
 - ii) doesn't this suggest that their נתינים sons are מותר to marry שפחות
 - d) תירוצ' (as explained by מהרש"א)
 - i) no
 - ii) the נתונה who wants באיסור to marry a ישראל obviously isn't focusing on איסור
 - iii) her only concern is to improve the status of her grandchildren
 - iv) and it doesn't matter that this involves the איסור against her sons marrying a שפחה

דף פח:

תד"ה כופין את רבו

1) גמרא

- a) חציו עבד וחציו בן חורין
 - i) can't marry a בת חורין because of his עבדות
 - ii) And can't marry a שפחה because of his aspect as a בן חורין
- b) So we force his master to free him
 - i) So that he can engage in פרי' ורבי'
שנאמר לא תהו בראה אלא לשבת יצרה (1)

2) מסכת גיטין in גמרא

- a) חציה שפחה וחצי בת חורין is Where a woman
- b) We force the master to free her only if "נהגו בה מנהג הפקר"

3) תוספות

- a) קשיא
 - i) עובר בעשה is משחרר עבדו
 - ii) So why are we מנהג הפקר to avoid עובר בעשה
- b) תירוץ
 - i) because we encourage the מצוה רבה of לא לתהו בראה
- c) קשיא (as explained by מהרש"א)
 - i) I understand that
 - (1) Because she's not מחויב in פרו ורבו
 - (2) we can't force her freedom because of פרו ורבו
 - ii) but still why do we need נהגו בה מנהג הפקר at all
 - iii) why not force her freedom because of לא לתהו בראה לשבת יצרה
- d) תירוץ
 - i) since for a woman there is no פרו ורבו
 - ii) we have no assurance that she'll accomplish לא לתהו בראה

תד"ה במלך

1) משנה

- a) if an עבד is שוחט for his רב both a גדי and a טלה as a קרבן פסח
- b) the רב eats from the one that the עבד brought first

2) גמרא

a) קשיא

- i) what's relevant is which קרבן the רב had in mind at the שחיטה
- ii) since
 - (1) there is no ברירה on a דין דאורייתא
 - (2) we can't later retroactively decide what the רב had in mind at שחיטה
- iii) so how can you assume that he had the first one in mind

b) תירוץ (as explained by תוספות)

- i) the case refers to a מלך and מלכה
- ii) a king and queen are used to a variety of delicacies
- iii) and it makes no difference to them whether their servants prepare
 - (1) “טלה or גדי”
 - (2) lean or fat”

3) מהרש"א

a) by saying “whether lean or fat”

b) תוספות teaches that

- i) if an עבד brings two גדיים that differ in any quality
- ii) then
 - (1) for non-מלכה-מלך
 - (a) We can't treat them as identical
 - (b) Because a non-מלכה-מלך does not commonly eat delicacies
 - (i) And might prefer one against the other
 - (c) And since we don't know which the רב preferred at שחיטה
 - (d) he can eat neither
 - (2) But מלך ומלכה
 - (a) Can eat the first one
 - (b) because they are accustomed to a variety of delicacies

דף פט.

תד"ה ונייתי מותר

1) ברייתא

- a) if
 - i) five persons brought קרבן פסח
 - ii) and it turned out that one קרבן was a מום בעל
 - iii) and we don't know which was the מום בעל
- b) then
 - i) all must be burned because each may be the מום בעל
 - ii) but none of the five persons need bring a פסח שני
 - iii) because
 - (1) if all five brought פסח שני
 - (2) four of the קרבנות would be חולין in the עזרה

2) גמרא

- a) קשיא
 - i) why doesn't each of the five bring a new קרבן now on פסח ערב
 - ii) and announce that
 - (1) the קרבן is שלמים if his original פסח that day was תם and not מום בעל
 - (2) the קרבן is פסח if his original פסח that day was מום בעל
- b) תירוצ'
 - i) הקדמה
 - (1) a קרבן פסח is eaten only on the day of the שחיטה and the following night
 - (2) A שלמים is eaten the day of the שחיטה and that night and the following day
 - ii) Since none of the five knows whether his new קרבן is פסח or שלמים
 - iii) He'll be permitted to eat it only for the shorter period
 - iv) He'll have to burn as נותר any part that he doesn't eat in the shorter period
 - v) So that this procedure can result in treating קדשים כשר as פסול
- c) קשיא
 - i) הקדמה
 - (1) פסח מותר means an animal that was to have been פסח
 - (a) so that it has "שם פסח"
 - (b) but for some reason in the end it wasn't נשחט for פסח

- (2) ערב פסח counts as מותר פסח but can be eaten only for the briefer period
 - ii) so why doesn't each of the five bring a new קרבן now on ערב פסח
 - iii) and announce that
 - (1) the קרבן is מותר פסח if his original פסח that day was תם and not בעל מום
 - (2) the קרבן is פסח if his original פסח that day was בעל מום
 - iv) so that the proper time to eat the קרבן would be the briefer period regardless
- d) תירוץ
 - i) we can only call an animal מותר פסח if it once had פסח שם
- 3) (מהרש"א as explained by תוספות)
 - a) קשיא
 - i) how could the מקשן not have understood this obvious תירוץ
 - ii) certainly he can't start by being מקדיש the קרבן as מותר פסח
 - b) תירוץ
 - i) this is what the מקשן asked
 - (1) קשיא
 - (a) let each of the five bring a new קרבן now on ערב פסח
 - (b) and announce that the קרבן is a פסח
 - (c) so that
 - (i) if his original פסח that day was תם
 - 1. the new קרבן is in fact פסח
 - (ii) if not the new קרבן is automatically מותר פסח
 - (2) so that the owner isn't מקדיש it as מותר פסח
 - ii) this is what the תרצן answered
 - (1) whether or not it's by way of הקדש by the owner
 - (2) a קרבן can become מותר פסח only if that very קרבן once had a פסח שם
- 4) גמרא
 - a) קשיא
 - i) let's tell the five to locate five persons ("sellers")
 - (1) who that day were already מקריב their own פסח and had
 - (a) leftover animals with פסח שם
 - ii) and let's tell each of the five to buy from one seller the leftover animal
 - (1) on that very day on the 14th
 - iii) and to announce for the animal that he buys

- (1) if his original פסה that day was תם
 - (a) then the newly bought animal continues as מותר פסה
- (2) if his original פסה that day was בעל מום
 - (a) then the newly bought animal is his פסה
- b) תוספות
 - i) קשיא
 - (1) but פסה becomes פסול if no member remains from the initial חבורה
 - (2) and here the initial חבורה is the seller's and no one remains
 - ii) תירוץ
 - (1) the seller prepared two קרבן פסה
 - (a) to be sure that at least one would be available
 - (b) realizing from the start that one would be מותר for the other
 - (2) since the קרבן that in fact was שחוט for פסה was for seller's חבורה
 - (a) it doesn't matter that the other wasn't
 - (b) because it accomplished its purpose of being a standby for the first
- c) קשיא
 - i) הקדמה
 - (1) if לא בעי עקירה then פסה מותר automatically becomes שלמים
 - ii) So how can the five take פסה מותר that is already שלמים
 - iii) And possibly make it into קרבן פסה
- d) תירוץ
 - i) in this case where the five possibly need the animal for פסה
 - ii) all agree that עקירה is needed to change פסה מותר to שלמים
- 5) מהרש"א
 - a) קשיא
 - i) why didn't תוספות answer more simply
 - ii) that all agree that עקירה is needed בזמנו on פסה ערב
 - b) תירוץ
 - i) since the seller was מקדיש this קרבן only as a standby to another קרבן
 - ii) and the other קרבן in fact successfully became a פסה קרבן
 - iii) we might have treated the case as if it were לאחר זמנו
 - iv) since it's clear that the seller won't use this קרבן as a פסה any more
 - v) and that's why תוספות answers

- (1) that the rule of needing עקירה בזמנו in fact does apply
- (2) because although the seller won't use his קרבן as פסח any more
- (3) the five who want to buy from the sellers
 - (a) possibly will use the קרבן as פסח
- (4) so that עקירה is in fact needed

תד"ה הני מילי בדיעבד

1) ברייתא

- a) if
 - i) five persons brought קרבן פסח
 - ii) and it turned out that one קרבן was a בעל מום
 - iii) and we don't know which was the בעל מום
- b) then
 - i) all must be burned because each may be the בעל מום
 - ii) but none of the five persons need bring a פסח שני
 - iii) because
 - (1) if all five brought פסח שני
- c) four of the קרבנות would be חולין in the עזרה

2) גמרא

- a) קשיא
 - i) why doesn't each of the five bring a new קרבן now on the 15th
 - ii) and announce that
 - (1) the קרבן is שלמים if his original פסח that day was תם and not בעל מום
 - (2) the קרבן is פסח if his original פסח that day was בעל מום
- b) here in brief are three תירוץ that the גמרא offers
 - i) first תירוץ
 - (1) He won't be able to do סמיכה as is needed for שלמים
 - (2) Because it might be פסח and there is no סמיכה for פסח
 - ii) Second תירוץ
 - (1) He won't be able to do ב' מתנות שהן ד' as is needed for שלמים
 - (2) Because it might be פסח and there is only one מתנה
 - iii) Third תירוץ
 - (1) He won't be able to do זריקה as is needed for שלמים
 - (2) Because it might be פסח and needs שפיכה
- c) קשיא on the third תירוץ
 - i) let him do שפיכה for the קרבן
 - ii) because בדיעבד it's enough for שלמים if he did שפיכה
- d) תירוץ

- i) because לפיכך for שלמים is אסור on a לכתחלה basis
 - ii) We can't tell the five to go ahead לכתחלה
 - (1) And possibly do לפיכך for what's really שלמים
- 3) מהרש"א
 - a) this same קשיא and תירוץ also applies to the first and second תירוצים
- 4) back to תוספות
 - a) קשיא
 - i) it's only a possibility that the קרבן is שלמים and is improperly treated as פסח
 - ii) why because of this possibility do you insist that one of the five
 - (1) doesn't bring פסח קרבן and is בכרת
 - b) תירוץ
 - i) four of the five קרבנות are שלמים
 - ii) so if we tell them to go ahead
 - (1) the majority would improperly treat a שלמים as פסח
- 5) מהרש"א
 - a) קשיא
 - i) why don't all five treat the קרבן as שלמים for
 - (1) מתנות and סמיכה
 - ii) So that four out of the five would be acting properly for their קרבן
 - iii) And presumably the reverse of what the גמרא says for שלמים
 - (1) Is true for פסח
 - (a) Namely that if פסח is treated as שלמים for סמיכה and מתנות
 - (b) The פסח is כשר on a בדיעבד basis
- 6) קרני ראם
 - a) מהרש"א accepts that פסח is פסול if there is זריקה instead of לפיכך
 - b) and that's why the קשיא doesn't apply to the third תירוץ

תד"ה אלא אי אמרת דלא אמנינהו

1) משנה

- a) if a father tells his children
 - i) "I will do שחיטה of my פסח for the child who reaches ירושלים first"
- b) the one who arrives first is זוכה for himself
- c) and he in turn is מזכה the other children

2) גמרא

- a) קשיא first
 - i) if יש ברירה then we understand that
 - (1) Once one of the children arrives first
 - (2) We consider retroactively that the father had initially been ממנה that child
 - ii) But if אין ברירה
 - (1) And the father was ממנה only one child at the time of שחיטה
 - (2) Why is it that we say the father was ממנה the child who arrived first
- b) קשיא Second
 - i) When this child is זוכה the שחיטה is already done
 - ii) And
 - (1) Since that changes in מניין can't be made after שחיטה
 - (2) how can this child then be מזכה other children
- c) גמרא in our תירוץ
 - i) the father actually registered all the children
 - ii) and says "whoever comes first" only to make them hurry
- d) מסכת נדרים in תירוץ
 - i) The father doesn't have to register any of the children
 - ii) Because the children are all קטנים
 - (1) And "שה לבית אבות לאו דאורייתא"
 - (2) Meaning that it's not necessary to register קטנים

3) תוספות

- a) our גמרא doesn't disagree with the גמרא in נדרים
- b) our גמרא means that where the children are קטנים
 - i) it's not necessary to register any of them
 - ii) and it's the same as if all were registered

4) מהרש"א

a) note the similar גמרא at דף פז.

i) If two אפוטרופסין each brought a קרבן פסה for a יתום קטן

(1) The קטן can choose which קרבן he wants to use

ii) And ר' זירא explains that

(1) אין ברירה although

(a) "שה לבית אבות מכל מקום"

(2) Meaning (see תוספות there) that

(a) שה לבית אבות לאו דאורייתא

(b) And that a קטן doesn't need to be registered

b) The only difference between our גמרא at דף פט. and the גמרא at דף פז.

i) Is that our גמרא also needs to explain the father's statement

(1) "whoever arrives first, etc."

ii) which on the surface seems to suggest that

(1) he registered one child

(2) and that he needed to register that child

דף פט:

תד"ה ומאחר דלא

1) ברייתא

a) a sale of עולה or שלמים is invalid and the proceeds go to הקדש

2) גמרא (as explained by תוספות and elaborated by מהרש"א)

a) קשיא

i) I presume that by saying the proceeds go to הקדש

(1) You intend to penalize the מוכר who improperly tried to sell his קרבן

ii) But if the sale isn't valid the קרבן still belongs to the מוכר

iii) And it's the לוקח that you've penalized

b) תירוץ

i) you're right

ii) we penalize the לוקח for encouraging the מוכר to sell his קרבן

דף צ.

גמרא בעצים לצלייתו כ"ע ל"פ דכיון דתקנתא דפסח

1) ברייתא

- a) interpret "אם ימעט הבית מהיות משה" to mean החייהו משה
- b) this means that the own of the קרבן can
 - i) sell registrations to others
 - ii) and use the proceeds for the purposes we'll describe below
- c) "שעל מנת כן הקדישו ישראל פסחיהן"

2) תוספת ד"ה החיל' עצמך

- a) קשיא
 - i) once we have שעל מנת כן וכו' מהיות משה why do we need
- b) תירוצ'
 - i) the פסוק teaches that שעל מנת כן וכו'

3) גמרא

- a) רבנן and רבי have differing שיטות on a מחלוקת between זירא
 - i) One שיטה says
 - (1) Both רבנן and רבי agree
 - (a) that he can use the money to pay for wood for צלי of the פסח
 - (b) Because the wood is used for the פסח and counts as פסח
 - (2) רבנן and רבי disagree on whether
 - (a) He can use the money to buy מרור and מצה
 - (3) מהרש"א
 - (a) part 1
 - (i) for this שיטה both רבנן and רבי agree that
 - 1. החייהו לשה teaches מהיות משה
 - a. the money has to be used for or relating to the שה
 - (ii) wood for צלי of the שה certainly counts as the שה itself
 - (iii) The issue is whether מצה and מרור count as relating to the שה
 - (b) Part 2
 - (i) קשיא
 - 1. if wood counts as פסח itself why do we need משה מהיות
 - (ii) תירוצ'

1. the פסוק teaches that wood counts as פסח itself
2. compare what תוספות said earlier that
 - a. It's the פסוק that teaches 'ע"מ כן וכו'

ii) The other שיטה says

- (1) Even רבנן agree that he can use the money to pay for מצה ומרור
 - (a) Because they relate to שה
- (2) רבי and רבנן disagree only whether the money can be used
 - (a) To buy a shirt or a טלית
- (3) רבנן say החייהו לשה
 - (a) the money has to be used relating to the שה
- (4) רבי says החייהו משה
 - (a) the money is derived **from the** שה
 - (b) and can be used for whatever purpose

דף צ:

תד"ה עד שיכלו

1) גמרא

- a) women who needed to buy two עופות because they were מחוסר כפורי לידה
- b) would deposit the money for the עופות into a שופר
 - i) where all the money was intermingled
- c) and קינין בית דין would use the money to buy קינין

2) תוספות

a) קשיא

- i) because the money was intermingled
- ii) it's almost certain that every קן that was bought would consist of
 - (1) one bird bought with money from at least one woman
 - (2) and a second bird bought with money from at least one other woman

b) תירוץ

- i) we rely on ברירה to consider retroactively as if the birds in each קן
 - (1) were paid for by the same person

c) קשיא

- i) but you can't use ברירה when you know the facts are otherwise
- ii) and
 - (1) where the money is paid from the שופר to numerous sellers
 - (2) there is no reasonable possibility
 - (a) that the two birds in each קן
 - (i) were bought from the same woman's money

d) תירוץ (מהרש"א explained)

- i) in fact all the קינין were brought from one מוכר
- ii) so there is still some reasonable possibility that
 - (1) each woman's money went to buy one pair of birds
- iii) so we can apply ברירה

תד"ה בשמיני פשיטא

1) דף צ. at משנה

- a) A זב who has seen זיבה twice in no more than two days
 - i) and who is טמא until he counts seven clean days
 - ii) Brings a קרבן פסח on the 7th day on the expectation
 - (1) that he'll be able to eat the קרבן that night after הערב שמש
 - iii) and we're not concerned that he might see a third זיבה later that day
 - (1) that will disrupt his seven clean days
 - (2) so that he will not be able to eat the קרבן that night
- b) similarly for a זבה
 - i) who is שומרת יום כנגד יום on her third day against two prior days of זיבה
 - ii) and who brings a קרבן פסח on that third day
 - iii) and we're not concerned that she may see זיבה later that day
 - iv) that would make her a זבה גדולה and unable to eat the קרבן
- c) a זב who has seen זיבה three times in no more than three days
 - i) doesn't bring a קרבן פסח if his 7th clean day falls on ערב פסח
 - (1) because he won't be able to bring his כפורים and eat קדשים until the 15th
 - ii) brings his קרבן פסח if his 8th day falls on ערב פסח
 - (1) because he can bring his כפורים later that day
- d) the same applies to a זבה גדולה who
 - i) saw זיבה on three consecutive days
 - ii) on the 13th of ניסן completed counting seven clean days
 - iii) and on ערב פסח, which is her 8th day, is prepared to bring her קרבן

2) גמרא

- a) ברייתא
 - i) a זבה brings a קרבן פסח if her eighth day falls on the 14th
- b) קשיא
 - i) פשיטא

3) (מהרש"א as explained by תוספות)

- a) קשיא
 - i) why didn't the גמרא ask the same קשיא on the משנה
 - ii) both for זב who has seen זיבה three times, and זבה גדולה

b) תירוץ

- i) In the משנה we accept that these cases are set out
 - (1) Because we anyway need to set out the cases of
 - (a) זב who has seen זיבה twice
 - (b) and a זבה who is שומרת יום
 - (i) to teach that we're not concerned lest he or she
 - 1. see another זיבה on ערב פסח as we've explained
- ii) but the ברייתא
 - (1) doesn't mention these other cases
 - (2) and that's why we ask that the cases it does mention are פשיטא

דף צא.

תד"ה עשרה ואין יכולין לאוכלו

- 1) משנה
 - a) first rule
 - i) אין שוחטין את הפסח על היחיד דברי ר' יהודה ור' יוסי מתיר
 - b) Second rule
 - i) even 100 people can't register if they can't eat a כזית in total
 - c) third rule
 - i) we don't allow חבורות of women, קטנים or עבדים
- 2) ברייתא
 - a) first rule
 - i) אין שוחטין את הפסח על היחיד דברי ר' יהודה
 - ii) ר' יהודה disagrees with ר' יוסי
 - b) second rule
 - i) even 10 people can't register if they can't eat a כזית in total
- 3) תוספות
 - a) ברייתא agrees with the second rule in the יהודה ר'
 - b) based on proof from another משנה
- 4) מהרש"א
 - a) קשיא
 - i) why didn't תוספות need to say the same for the משנה
 - b) תירוץ
 - i) the גמרא assumes at צא. that all agree
 - (1) with the third rule in the משנה regarding חבורות of נשים etc.
 - ii) So it's likely also that the second rule was stated for all
 - (1) Not only for ר' יוסי
 - iii) But in the ברייתא there is no evidence directly in the ברייתא
 - (1) That it wasn't ר' יוסי alone who stated the rule on 10 who register
 - iv) And that's why תוספות needs outside proof that ר' יהודה agrees

דף צא:

תד"ה איש ולא קטן

1) צג. at גמרא

a) רבי of דרשה

i) "והאיש אשר הוא" of פסוק Here is how he interprets

(1) פסח ראשון deals with The first half

(a) והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא ה' וחדל לעשות הפסח

(b) {כרת על פסח ראשון} ונכרתה הנפש ההיא מעמי

(2) פסח שני deals with The second half

(a) כי {אי נמי} קרבן ד' {פסח שני} לא הקריב במועדו

(b) חטאו ישא האיש ההוא {וחייב כרת על פסח שני בגז"ש ממגדף}

ii) Since there can be כרת for שני when there's no כרת for ראשון

(1) רגל בפני עצמו must be a פסח שני

(2) פסח שני must bring שני and ראשון גדול a קטן who became

b) ר' נתן of דרשה

i) The פסוק deals only with פסח ראשון and the second half explains the first

(1) והאיש אשר הוא טהור ובדרך לא ה' וחדל לעשות הפסח

(2) {הנו בכרת על פסח ראשון} ונכרתה הנפש ההיא מעמי

(3) כי {משום} קרבן ד' {פסח ראשון} לא הקריב במועדו

(4) חטאו ישא האיש ההוא {ללמד למברך את השם בכרת בגזירה שוה}

ii) Since there is no כרת for פסח שני

(1) רגל בפני עצמו can't be a פסח שני

(2) פסח שני doesn't bring שני in the interim קטן שהגדיל and

2) Our גמרא

a) ר' יהודה

i) נשים

(1) alone פסח ראשון can bring a

(2) שני פסח they can only attach to others but on

ii) He bases his rule

(1) רבי as interpreted by פסוק on the

(2) ממעט נשים and is פסח שני applies to שני חטאו ישא האיש ההוא So that

b) ר' יוסי

- i) נשים can bring both ראשון and שני alone
 - ii) He also bases his rule
 - (1) On the פסוק also as interpreted by רבי
 - (2) But he draws on ונכרתה הנפש ההיא
 - (a) Which although it refers to פסח ראשון
 - (b) also modifies פסח שני that refers to חטאו ישא האיש ההוא
 - (c) To teach that האיש doesn't exclude women and excludes only קטן
- 3) תוספות
- a) קשיא
 - i) we would never assume that a קטן is חייב במצות
 - ii) so why does ר' יוסי need a מיעוט to exclude קטן
 - b) תירוץ
 - i) the מיעוט teaches that a קטן is פטור
 - (1) where he is הגדיל between פסח ראשון and פסח שני
 - ii) and that פסח שני isn't a עצמו בפני עצמו for this purpose
 - c) קשיא
 - i) why on דף צג. does נתן ר' need a דרשה of the entire פסוק
 - ii) As we've outlined it above
 - iii) To achieve the same result
- 4) מהרש"א
- a) תוספות on קשיא
 - i) We've proved that ר' יוסי
 - (1) Must agree with the interpretation by רבי of the פסוק
 - (2) To explain why he derives from the פסוק that נשים
 - (a) can bring both ראשון and שני alone
 - ii) so he must hold that פסח שני is עצמו בפני עצמו
 - iii) So it makes sense that the reason he nevertheless disagrees with רבי
 - (1) And holds that קטן שהגדיל is פטור
 - (2) Is because ר' יוסי but not רבי
 - (a) Relies on a special מיעוט from האיש
 - (b) To teach that קטן שהגדיל is פטור even though שני רגל בפני עצמו

תד"ה איש זוכה ואין קטן זוכה

1) גמרא

- a) from "ויקחו להם איש שה לבית אבות שה לבית"
 - i) ר' יצחק derives that
 - (1) שליחות can be זוכה on behalf of others based on איש
 - (2) but a קטן can't use שליחות to be זוכה for others

2) תד"ה אי נמי

- a) קשיא
 - i) why in קידושין does the גמרא derive that קטן can't be זוכה for others from "איש לפי אכלו תכוסו"
 - (1)
- b) תירוץ
 - i) in קידושין
 - (1) we derive שליחות from "ויקחו להם איש שה"
 - (2) so we need to derive the מיעוט for זכי by a קטן from "איש לפי אכלו"
 - ii) in our גמרא
 - (1) we derive שליחות from a לימוד by קרחה בן יהושע based on
 - (a) "ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל"
 - (2) And that's why we can rely on "ויקחו להם שה" for a מיעוט
 - (a) That קטן can't be זוכה for others
 - (3) This פסוק refers directly to זכי
 - (a) and a מיעוט based on it is preferable
 - (i) to a מיעוט derived from "איש לפי אכלו"

3) מהרש"א

- a) In our גמרא
 - i) We derive שליחות from ושחטו אותו both for גדול and קטן
 - ii) So I can understand that I need the מיעוט from "ויקחו להם איש שה"
 - iii) To teach that
 - (1) Although a קטן can be שליח
 - (2) He can't use that שליחות to be זוכה for others
- b) but for the גמרא in קידושין
 - i) once it needs to rely on "ויקחו להם איש שה" to teach שליחות
 - (1) שליחות ought automatically to be excluded from קטן

(2) because the פסוק refers only to איש

ii) so why do we need a separate לימוד to teach

(1) that he can't use שליחות to be זוכה for others

תד"ה ר' שמעון נמי סבר לה כר' יוסי

1) גמרא דף ז. צ.

"איש לפי אכלו"	"לא תוכל לזבח את הפסח באחד"	
	אין שוחטין על היחיד ואין שוחטין על במת יחיד דתרתו שמעת מינה	ר' יהודה
משמע דשוחטין על היחיד	מוקי לה לקרא כדר' שמעון דאין שוחטין על במת יחיד	ר' יוסי

2) Our

a) פסח נשים can't bring their own איש לפי אכלו uses ר' שמעון

b) קשיא

i) we see in the table that ר' יוסי agrees with ר' שמעון that

(1) "לא תוכל לזבח את הפסח באחד" teaches that there is no שחיטה on יחיד במת יחיד

ii) So presume also that ר' יוסי agrees with ר' שמעון that

(1) "שוחטין על היחיד" teaches that "איש לפי אכלו"

iii) So how can ר' שמעון use "איש לפי אכלו" as a מיעוט for נשים

c) תירוץ

i) "שוחטין על היחיד" would have been enough to teach "לפי אכלו"

ii) The extra איש allows us also to derive a מיעוט for נשים

3) תוספות

a) קשיא

i) why not assume that ר' שמעון agrees with ר' יהודה that

(1) who derives from לא תוכל לאכל באחד both that

(a) אין שוחטין על היחיד

(b) The דין of ר' שמעון that "אין שוחטין על במת יחיד"

ii) So that "איש לפי אכלו" remains available to be מיעוט נשים

4) מהרש"א

a) part 1

i) תוספות on קשיא

(1) The גמרא already explained why it assumes that ר' שמעון agrees with ר' יוסי

b) Part 2

- i) קידושין מב. in גמרא
- (1) "איש זוכה ולא הקטן זוכה" requires ר' נתן לפי אכלו to teach
 - (2) שוחטין על היחיד פסוק he doesn't need the to teach
 - (3) ר' יהודה with Because he agrees
- ii) קשיא
- (1) why doesn't the גמרא there use the same תירוק as in our גמרא
 - (2) that ר' נתן can agree with ר' יוסי and still derive that "ולא הקטן זוכה"
 - (3) because
 - (a) "לפי אכלו" would have been enough to teach "שוחטין על היחיד"
 - (b) The extra איש allows us also to teach that לא הקטן זוכה

דף צב.

רש"י ד"ה אין מביאין

1) גמרא

- a) it's אסור to carry a knife for ברית מילה through רשוית דרבנן on שבת ערב פסח
- b) and this איסור דרבנן remains in place
- c) Although it results in כרת for not being able to bring a קרבן פסח
 - i) Because of a son or עבד for whom רבנן don't allow מילה
 - ii) Although מדאורייתא the מילה would be דוחה שבת

2) (מהרש"א as explained by רש"י)

a) קשיא

- i) doesn't the same rule apply on שבת that isn't ערב פסח
- ii) where because of the איסור דרבנן there is an איסור כרת for not doing מילה
- iii) although מדאורייתא the מילה would be מותר

b) תירוץ

- i) קטן בזמנו only for מדאורייתא would be מילה
- ii) and except for ערב פסח only a גדול is בכרת for not having done מילה

c) קשיא

- i) if for a גדול the מילה is אסור on שבת even מדאורייתא
- ii) Why do we say that he's בכרת if he doesn't do מילה on ערב פסח

d) תירוץ

- i) he is בכרת only where ע"פ falls on a weekday

רש"י ד"ה מצורע שטבל וד"ה יבא עשה

חיל	מחנה לוי' דעזרת נשים ושער נקנור	מחנה לוי' דהר הבית	מחנה שכינה	
			אסור דאורייתא בכרת	מחוסר כפורים
	עומד בשאר נקנור		אסור דאורייתא אבל מכניס בהונותיו	מצורע בשמיני שלו
	אסור דאורייתא	אסור דאורייתא	אסור דאורייתא	קרי
	גזירת יהושפט	לא גזור יהושפט דלאו חצר הוא		טבול יום דקרי ושאר טמאים
			אסור דאורייתא	טמא מת

1) גמרא (as explained by רש"י)

- a) a מצורע on the 8th day of his טהרה is a מחוסר כפרה
 - i) שער נקנור but still goes to עזרה
 - (1) from there to present his בהונות into the עזרה
- b) a קרי משתלה from two מחנות
 - i) including the הר הבית and עזרת נשים that count as מחנה לוי'
- c) a טבול יום from קרי also can't enter עזרת נשים of מחנה לוי'
 - i) But a טבול יום is בכרת only if he enters the עזרה that is מחנה שכינה
- d) so that normally
 - i) if a מצורע is a טבול יום דקרי
 - ii) He can't enter עזרת נשים and שער נקנור to get his טהרה
- e) But on ערב פסח
 - i) if this מצורע was טובל for his קרי he can enter for his טהרה
 - ii) Because the טהרה enables the מצורע to eat פסח
 - iii) So that the עשה of פסח is דוחה
 - (1) the עשה that
 - (a) Prohibits a טבול יום from entering מחנה לוי'

(2) And that isn't בכרת

2) מהרש"א

a) טבילה דאורייתא refers to טבילה only for קרי because רש"י deals with

b) but מדרבנן

i) the מצורע also requires a טבילה on the 8th day before he can eat קדשים

3) רש"י

a) קשיא

i) how can the מצורע present his בהונות in the עזרה where a טבול יום is בכרת

b) תירוץ

i) because (הואיל) he is מותר to present his בהונות although he's a מצורע

ii) he's also מותר to present his בהונות although he's a טבול יום

4) מהרש"א

a) קשיא

i) why don't we apply הואיל on a day other than ערב פסח

b) תירוץ

i) הואיל applies only because there is no other way for him to eat פסח

ii) On any other day we tell him to wait until the next day

(1) when he is no longer טבול יום

תד"ה גבי פסח לא העמידו דבריהם

1) גמרא

- a) There is an איסור דרבנן for an אונן לילה to eat קדשים
- b) This applies only to typical קדשים because עשה אכילת קדשים is only an עשה
- c) But the רבנן don't apply the איסור to פסח that is an עשה שיש בו כרת

2) תוספות

a) קשיא

- i) why not say more simply that

(1) we apply the rule to קדשים that can be eaten the next day

(a) so that קדשים isn't a "מצוה עוברת"

(2) we don't apply the rule to פסח which is a מצוה עוברת

(a) because it can only be eaten that night

b) תירוץ

- i) מצוה עוברת can also be קדשים

- ii) for example תודה can also not be eaten past that night

3) גמרא

- a) בית הפרס is a דין that רבנן apply to תרומה but not to פסח

- i) namely

(1) to be able to eat פסח it's מותר to use בדיקה to cross a בית הפרס

(2) but a person needs to walk around a בית הפרס to eat תרומה

4) מהרש"א

a) קשיא

- i) קשיא here should have asked its תוספות earlier

- ii) why not say more simply that

(1) we apply the rule to תרומה that can be eaten the next day

(a) so that תרומה isn't a "מצוה עוברת"

(2) we don't apply the rule to פסח which is a מצוה עוברת

(a) because it can only be eaten that night

תד"ה טבול יום

מחנה שכינה	מחנה לוי' דהר הבית	מחנה לוי' דעזרת נשים ושער נקנור	חיל	
מחוסר כפורים	אסור דאורייתא בכרת			
מצורע בשמיני שלו	אסור דאורייתא אבל מכניס בהונתיו	עומד בשאר נקנור		
קרי	אסור דאורייתא	אסור דאורייתא		
טבול יום דקרי ושאר טמאים		לא גזור יהושפט דלאו חצר הוא	גזירת יהושפט	
טמא מת	אסור דאורייתא	אסור דרבנן	אסור דרבנן	אסור דרבנן

1) introduction

- a) מחנה לוי' both count as עזרת נשים and הר הבית
- b) מחנה שכינה is עזרת ישראל
- c) מחנה לוי' is in עזרת ישראל and is the שער נקנור
- d) מחנה לוי' can't enter טבילה before קרי
- e) מחנה לוי' can't enter טבול יום דקרי
 - i) "ויעמד יהושפט... לפני חצר החדשה"
 - ii) מאי חצר החדשה שחדשו בו טבול יום לא יכנס למחנה לוי'
- f) The גזירה for טבול יום applies only to עזרת נשים
 - i) Because it's considered a חצר
 - (1) And not to the rest of הר הבית

2) תוספות (as explained by מהרש"א)

- a) קשיא
 - i) maybe the גזירה applies only to a טמא מת who can enter מחנה לוי' מדאורייתא
- b) תירוץ
 - i) there is in fact a גזירה for טמא מת
 - ii) but it applies also to the חיל that extends beyond עזרת נשים and isn't חצר

c) קשיא

i) why didn't the ברייתא also mention that the same rule

(1) also applies on מצורע who is טבול of other טמאים

d) תירוץ

i) Unlike other טמאים before their טבילה

ii) מחנה לוי' leave מדאורייתא must טבילה before קרי

iii) so there is a חידוש that a מצורע who is a טבול of קרי

(1) can on ערב פסח still enter מחנה לוי'

3) מהרש"א

a) קשיא

i) given that the דין of שילוח מחנות is stricter for קרי than for other טמאים

ii) how does תוספות know that

(1) the גזירה against a טבול entering מחנה לוי' applies to other טמאים than קרי

הדרן עלך האשה